

Møter med R. K.

117829

M K K T X X X T E R S T E R M Ø T E R M E D R E I C H S K O M I S S A R .

En dag senhøstes 1940 kom min mann hjem og fortalte, at vi ~~xxx~~ var budne til delta i en stor fest i Handelstandens Foreⁿings lokaler, som var beⁿlaglagt av tyskerne. Der skulle være kunstnerisk underholdning og..... vi skulle ~~xxx~~ treffe Terboven.

"Dit har jeg ikke lyst til å gå", svarte jeg spontant. Nu var der gått et halvt år siden han kom til landet og det hadde lykkedes mig å undgå å møte ham. Hvorfor skulde jeg da gjøre det på denne festen som slett ikke interesserte mig? Men jeg var nødt til å gå. Der var ingen vej utenom.

~~xxx~~ Jeg kledde mig i en enkel, sort~~xxxxxxx~~ kjole med hvite broderier og kastet et colier av to ^{store} ~~praktiske~~ sølvrevskinn over skuldrene.

På den brede trappen inn til de vakre lokalene ble vi mødt av Ministerialrat Müller og en annen herre, som fulgte oss inn i festsalen. I en gruppe av flere generaler sto Terboven. Jeg kjendte ham straks igjen fra den dagen ~~ja~~ vi så ham på turisthotellet Hurdals Verk.

Han var middels høy, slank og førte sig ganske elegant. Håret var rikt og fyldig og trekkene skarpe og regelmessige. Det første inntrykk han ga var igrunnen sympatisk, men ble litt ødelagt av et noe stikkende blick, som kanskje skrev sig fra brillene han bar.

Da Reichsk. fikk øye på oss kom han oss imøte og ^{ønsket} ~~hixxxx~~ oss hjertelig velkommen. Etter tyvek skikk ~~hixxxx~~ kysset han mig høytidelig på hånden. Han forestillet generalene for oss og fulgte oss til våre plasser på første rekke foran scenen. Selv tok han plass på den annen side av midtgangen sammen med sin stab.

På min høyre side sat mih mann og på den venstre en av statsrådene, som var meget imot Terboven. Han hvisket mig stadig ~~ixxxx~~ til mig humoristiske og treffende bemerkninger om R.^{reichsk.}s utseende og karakter. Det var temmelig pinlig. På den ene side hadde jeg vanskelig for å la være å ~~la~~, på den anden side kunne jeg jo ikke lage skandale.

svulke

"Nei, fy, hvor De er uoppdragen og ondskapfull", sa jeg, "De som ellers alltid er så korrekt."

Men denne irettsettelsen ~~virket bare mot sin hensikt og gjorde~~ ^{galt} ~~varre.~~ T. la merke til at ~~han~~ ^{han} hele tiden sat og hvisket og at jeg hadde vanskelig for å ~~underklinge~~ late som ingenting. Han forsto, er jeg redd for, at bemerkningene gjalt ham. Dessuten sat jeg som på nåler for at noen officerer som sat bak oss skulle ~~høre~~ og rapportere.

Etter ~~et~~ ^{et} utmerket ~~underholdning~~ ^{førsteklasses} program fremført av ~~fremstående~~ tyske kunstnere. Underholdningen hadde sine vanskeligheter for Reichsk. kunne ikke engelsk, ~~sprikke~~ fransk, russisk eller norsk og jeg kunne ~~ikke~~ ^{lite} tysk. Heldigvis hadde jeg imidlertid på min ~~venstre~~ ^{høyre} side Gauleiter Wegener, som talte svensk. Når konversasjonen mellom T. og mig ble for innviklet, ~~gjef~~ ^{trådte} han ~~inn~~ ^{støttende} som til tolk.

For mig var hele festen en eneste pine og allermest å sitte ~~vied~~ ^{ved} siden av ~~ham~~ ^{ham} som jeg visste for noen måneder siden hadde strebet min egen ~~kjære~~ mann etter livet. Tanken på det gjorde mig kald og reservert og hans små forsøk på å vise mig oppmerksomhet virket bare ekkelt på mig. Imidlertid kunne jeg jo ikke gi uttrykk for mine følelser. Det var en rolle som måtte spilles og jeg fikk prøve å gjøre det best mulig. Men det kostet mig stor overvindelse.

~~Den tyske øverstkommanderende~~ Den tyske øverstkommanderende i Norge, generaloberst Falkenhorst sat visavis og prøvet av og til å muntre litt på stemningen. Han kom med noen galante komplimenter og ~~høflig~~ ^{også} uttalte ~~høflig~~ sin beundring for mine sølvrever. Denne forkjærlighet for sølvrevskinn var forøvrig noe han delte med sine soldater. Der var vel ikke den tyske soldat ~~ikke~~ som ikke i løpet av sin Norgestid sendte et eller flere reveskinn til sin Gretchen, så denne norske spesialitet må ha satt sitt preg på det tyske gatebillede, hvis der da ~~idetheletatt~~ ^{noe} kan ~~ta~~ ^{tales} om ^{noe} gatebillede i Tyskland.

For å øve rettferdighet må det sies, at T. til trods for sin ~~enkle~~ herkomst hadde ~~tillegnet~~ ^{tillegnet} sig en ytre politur. Hans manere og oppførsel

3 ~~var korrekt og jeg forstod at han gjorde hva han kunne for å vinne~~
min sympåti. Jeg festet mig ved at han nesten ikke spiste, og han drakk
~~ikke~~ ikke vin, som vi andre, men bare aquavit. Semerø fikk jeg høre, at
han hadde ødelagt ~~sin~~ ^{heller} ~~maye~~ ved en fryktelig flyulykke.

~~Jeg prøvet å se bort fra at jeg var forutinntatt imot ham og tenkte:~~
~~"Undres på hva slags karakter han nu hvirkelig kan ha?"~~

~~Det var ikke så lett å bedømme, for hans ansikt var lukket og ugjennem-~~
~~trengelig. På mig virket han lur og hensynsløs, usympatisk~~

Da vi kom hjem spurte V.:

"Nå hvordan liktå du Reichsk., Maria?"

"Motbydelig" svarte jeg. "Det grøsset i mig da jeg sat ved siden av ham."

Min mann kjendte mine sterke sympatier og antipatier og lo godt.

"Javel, men hvordan er hans karakter, tror du?"

"Det er ikke så lett å bedømme, for han har jo et ualmindelig lukket
og ugjennemtregelig ansikt. Men på mig virket han lur og hensyn^sløs,
usympatisk. Den mannen må du aldri stole på V. selv om han nu later som
om han har fått en anden innstilling overfor dig."

"Å, du er vel litt forutinntatt imot ham kanskje?"

"Kan så være. Igallfall vil jeg helst all dri treffe ham igjen."

"Det kan vel bli litt vanskelig å ordne, men jeg skal hjelpe dig så
godt jeg kan."

.....

Min mann holdt ord. Det varte 3/4 år før jeg så ham neste gang.
To ganger hadde jeg fått innbydelse til "Skaugum" ~~xxxxxxxxxxx~~
kronprinsens vakre bolig, hvor ^{T.} ~~han~~ residerte. Begge ganger hadde jeg
gitt avbud med ^{en} ~~den~~ undskyldning, at jeg hadde ondt i anklen. Den ene
av disse ~~gangxxxxxx~~ innbydelsene gjalt en middag som Reichsk. ga til
ære for Himler, som da var på et lengere besøk i Oslo. Det var en galla-
middag med mange innbudne.

"Jeg er reddfor at det kanbli forviklinger, hvis du ikke går", sa V.
"Du får prøve å overvinne din ulyst."

"Hvem tror du jeg får tilbords da?" spurte jeg prøvende.

"Antagelig vil du ~~ikke~~ komme til å sitte mellom Himler og Terboven", svarte min mann med et ~~skrekkelig~~ smil. "Det må da bli hyggelig", la han ertende til.

"Nei, ellers mange takk. Du må unnskylle mig, men det orkee jeg ikke. Himlef vil jeg idetheletatt ikke treffe. Du får skylle på min ankel!"

.....

Da min mann kom tilbake fra festen var jeg meget spendt på å høre hvordan han hadde likt Himler.

"Det var nesten synd at du ikke var med", sa han. "Himler var virkelig en overraskelse, så helt forskjellig fra hva man hadde ventet. Jeg talte lenge med ham og han var rent ut sagt charmerende. Han er meget kundskapsrik og har mange idéer. Riktignok var jeg ikke alltid enig med ham, men han var meget underholdende. Jeg tror du ville likt ham."

"Jeg foretrekker å lære ham å kjenne gjennom dig^{jeg V.}", svarte jeg, glad over å ha fått vært hjemme.

.....

Men sommeren 1941 fikk ~~j~~ fikk vi påny invitasjon til ~~Skaugum~~ Reichsk. på Skaugum. Da ble jeg satt kniven på strupen.

"Jeg har tenkt å holde en fest til ære for Deres frue," hadde T. sagt til min mann. "Jeg vil gjerne treffe henne og lære henne å kjenne, ~~men~~ ~~ikke~~ Hun har så mange ganger gitt avbud, så nu håper jeg hun kommer, ellers vil jo folk tro at hun tar avstand fra mig."

"Som du forstår setter han saken på spissen" sa V. til mig ~~ikke~~ da han kom hjem. "Du er nødt til å gå ellers betyr det ikke bare skandale det vil være den men ~~den~~ reneste krigserklæring."

"Ja, for din skyld får jeg bøye mig for ~~overmakten~~ V." svarte jeg, og hadde ikke noe ~~annet~~ annet å gjøre enn å resignere.

Min mann ønsket ikke at jeg skulde være for meget pyntet når jeg var sammen med tyskere, hvilket forøvrig handte svært sjelden.

Da vi ankom til festen var fru statsråd Lunde, som var i vårt følge, og jeg meget enkelt antrukket, mens de andre damene, der var vel ialt en to- trehundrede gjester, allesammen var i galla. Jeg følte at Terboven kærtet et litt.. hva skal jeg si .. et litt granskende blick på mitt antrekk. Han spurte sig kanskje selv om dette skulle være en demonstrasjon. Det fikk han da tenke som han ville. ~~...~~

Imidlertid mottok han oss meget elskværdig og gikk en liten spaserur med os i parken. Det var havefest. Store ~~og mindre~~ ^{og mindre} ~~lange~~ bord var plasert på gressplenene. Der stod også et kjempemessig flygel. T. førte mig tilbords og der begyndte a musikalsk underhoedning som åpnedes med at fru statsråd Lie sang norske folkeviser, som hun fremførte på en fortryllende måte og høstet meget applaus. T. talte meget anerkjennende om henne til mig.

Dette overrasket mig forsåvidt ikke. For det første ~~xxx~~ er fru Lie en meget sympatisk dame, men der lå også et politisk spill bak Reichskom.'s holdning overfor statsråd Lid. Han brukte ham som en brikke i sitt chack-spill mot min mann og hadde lenge til hensikt å få Lie sjaltet inn som ny fører for Nasjonal Samling til fortrengsel av min mann, som var for umed-jørlig og kraftig for T.'s planer. Jonas Lie og frue ble derfor ~~xxxxxx~~ i denne tiden meget fetert av Reichsk. inntil han forstod at Lie var trofast mot min mann og ikke ville la sig bruke i disse intriger. Lie faldt da i unåde og fru Lie sang neppe mere under festene på Skaugum.

Jonas Lie var forøvrig en personlighet av internasjonale dimensjoner. Av Nasjonenes Forbund ble han utnevnt som kommissar til å lede og overvåke den historiske avstemning i Saardistriktet. En oppgave han utførte med blendende dyktighet.

Også av utseende var Lie en personlighet, grovbygget, bredskuldret, kraftig, ~~ja~~ Han var ikke egentlig høy, men hans store hode gjorde, at han virket større enn han var. ^{Det nokså brede} Ansiktet viste ~~også~~ viljestyrke og kraft, ~~men~~ Den litt fremstående haken ~~kunnet~~ virket bestemt, ja, av og til nesten brutal. Håret var ~~krøllet~~ litt gråsprenget og krøllet. Lie var full av vitalitet og en stor sjarmør, elsket av sine venner og fryktet av sine fiender.

Han hadde meget ^{sterke}/tyske sympatier, ofte mer enn min mann satte pris på, det var vel derfor T. kastet sine øyne på ham for å få ham infiltrert i sin garn, inntil han oppdaget hans lojalitet overfor Q. ~~Da faldt han i unåde.~~

Under middagen prøvet Reichsk. å trodse alle sprogvanskeligheter & og underholdt mig så godt han kunne. Han fortalte om sin kamptid sammen med Hitler, da de ~~sammen~~, side ved side ~~hadde~~ under et møte i München hadde slåss med kommunistene. Det hadde gått forferdelig for sig. Ikke et bord, en stol eller en lampe var blitt ligende hele igjen på slagmarken og der hadde vanket mangt et blått øye og ~~skje~~ mangen skjev hake. ~~Wittke~~ ~~og~~ Terboven understreket at han og Hitler var gamle, gode kammerater. Jeg for stod ~~han~~ ikke hadde noe imot at jeg visste det. Var det kanskje ^{et} av festens formål ?

Etter min sykdom trengte jeg et rekreasjonsopphold og jeg tok da inn en tid på turisthotellet Hurdals Verk. En dag -

man var nettop gått tilbords - stopper der en hyperelegant bil utenfor. Av stiger en høy lys dame, minst like elegant som bilen, og en slank, middelshøy herre, i ~~en prangende, tysk uniform.~~ ^{Civil sammen med en kjæreste} De kom straks inn i spisesalen og satte sig ved ett bord.

De ~~sam~~ sat ved siden av mig begyndte å hviske intenst og jeg kunne ikke unngå å oppsnappe ordene "rikskommisær Terboven ^{med} ~~og~~ elskerinne".

Aha. Ham var det altså. Han skulle vel ikke være på en liten rekognoseringsvisit? Ganske riktig. Der henvenner han sig til den som vifter ham opp og hvikser noen ord. Vedkommende retter øynene mot mit bord og bøyer hodet ~~akkt~~ ^{diskret mot mig.} De veksler ytterligere noen ord, så retter Terboven sitt blick mot mig. Det var et skarpt, litt stikkende blick. Granskende. Han ville liksom vurdere hvilken motstander han nu kunne ha i mig. Bortset fra et noe arrogantvesen virket han ikke umiddelbart uympatisk. ~~Det var en riktig, ren~~ ^{blond} Trekkene var regelmessige og rene. Han var mørk, glattbarbert og hadde et ganske ^{rikt, fint} ~~vakkert~~ hår. Det er mulig at det var brillene som ga ham det litt ubehagelige, stikkende blikket.

Ettør å ha spist og drukket en kopp kaffe reiste parret igjen. Han hadde øyensynlig fått vite det han ønsket, konstatert at jeg bodde på hotellet uten min mann. Dette var mitt første møte med Reichskommissar.

Jeg var meget glad over at han ikke kom bort og hilste på mig. Det kunne han jo ha gjort, hvis det hadde passet ham. Da han gikk med sin dame trakk jeg et lettelsens sukk. Minst av alt ønsket jeg en samtale med en mann som jeg visste stod ~~min~~ Vidkun etter livet.

.....

Da min mann kom tilbake, endelig, endelig, da fikk jeg høre om det altsammen, hvordan han hadde måtte skifte oppholdsted fra natt til natt, leve anonymt og inkognito. Det stod om livst, inntil saken ble kjent på høyeste ~~hø~~ hold og avsløret som den skandale det var.

~~Etter dette hadde min mann~~ Men også etterat faren var over

mørk oppmerksom